

RETTIGHETSKORT

HVORFOR ER DET VIKTIG Å VITE OM RETTIGHETENE SINE, OG HVA BETYR DET I PRAKSIS?

Under finner du en forenklet versjon av barnekonvensjonen. Du kan lese hele på www.barneombudet.no/barnekonvensjonen eller på www.unicef.no/barnekonvensjonen

Du finner annet aktuelt stoff som er knyttet til de ulike artiklene i barnekonvensjonen her: <http://barneombudet.no/spor-barneombudet/>, www.unicef.no/barnekonvensjonen, www.116111.no, www.korspaahalsen.no

ARTIKKEL 1:

Rettighetene i denne konvensjonen gjelder alle barn og unge under 18 år.

Barnekonvensjonen er de rettighetene du har, fra den dagen du er født til du er 18 år. Den beskriver dine rettigheter til å delta og si din mening og til å bli beskyttet på ulike måter.

ARTIKKEL 2:

Alle barn har rett til beskyttelse mot diskriminering.

Det spiller ingen rolle hvor du kommer fra, hvilken hudfarge du har, hvem du forelsker deg i, om du er funksjonshemmet, hvilket kjønn du er eller hva du tror på. Ingen har rett til å gjøre forskjell på deg og andre. Ingen skal utsette deg for annerledes eller urettferdig behandling fordi du er den du er.

ARTIKKEL 3

Voksne skal gjøre det som er best for barn.

Når voksne skal bestemme noe som har med deg som barn å gjøre, så skal de tenke på hva som er best for deg. Dette gjelder også når voksne bestemmer noe som gjelder alle barn i Norge eller en gruppe barn, f.eks i kommunen du bor i. Noen ganger kan voksne bestemme noe annet enn det som er best for barn, men da skal de ha veldig gode grunner.

ARTIKKEL 4:

Det er staten som har ansvaret for disse rettighetene.

De som bestemmer i kommunen der du bor eller de som bestemmer her i landet, har ansvar for at du får oppfylt rettighetene dine. De må være sikre på at dine og andre barns rettigheter blir ivare tatt når de bestemmer.

RETTIGHETSKORT

ARTIKKEL 5:

Foreldre har rett til å gi barna de råd de mener de trenger.

Foreldrenes oppgave er nettopp å være foreldre. De skal hjelpe deg, gi deg råd på veien og støtte deg til å finne ut av livet ditt. Det er deres plikt som foreldre å ta vare på deg på best mulig måte. De skal passe på at du faktisk får de rettighetene du har krav på. Det er dine foreldre som kjenner deg best, og det skal andre voksne respektere. Selv om barn ikke alltid liker det foreldre gir råd om eller det de bestemmer, så har foreldre som oppgave å gjøre det de mener er best for barn.

ARTIKKEL 5:

Alle barn har rett til et liv og en fremtid.

Ditt liv er viktig. Du skal få ha de beste mulighetene til å vokse opp og få et fint liv. Er det ting i hverdagen din som er vanskelig, har du rett til å få hjelp slik at livet kan bli bra igjen.

ARTIKKEL 7:

Alle barn har rett til et navn og til å kjenne sine foreldre og få omsorg fra dem.

Alle har en mor og en far, men ikke alle bor sammen med dem eller har en hverdag sammen med dem. Hvis det er mulig, har du likevel rett til å vite hvem moren og faren din er, og til å bli tatt vare på av dem. Du har også rett til å få et navn allerede fra du er født.

ARTIKKEL 8:

Alle barn har rett til å ha en egen identitet.

Identitet betyr hva som gjør deg til den du er. Hvem din familie er, hva bakgrunnen din er, hva du tenker, føler og interesserer deg for osv., er et puslespill som til sammen blir deg. Du har rett til å være akkurat den du er.

ARTIKKEL 9:

Alle barn har rett til å bo sammen med foreldrene sine, med mindre det ikke er bra for dem.

Dessverre er det slik at ikke alle foreldre klarer å ta godt nok vare på barna sine. Da kan det være at man har godt av å bo borte fra dem, for å få det bedre selv. I de aller fleste tilfeller har barn det best sammen med foreldrene sine. Hvis det er vanskelig, kan barnevernet hjelpe. I noen tilfeller kan staten likevel splitte en familie. For eksempel når en av foreldrene må i fengsel eller når de ikke får lov til å bo her i landet.

ARTIKKEL 10:

Hvis barn og foreldrene bor i forskjellige land, så har de rett til kontakt og kan søke om å bo sammen.

Landet vårt er sammensatt av mange forskjellige mennesker. Her bor det folk som har bodd i Norge i mange generasjoner. Noen har valgt å flytte hit, og noen har måttet flykte til Norge fordi de ikke er trygge i landet de er fra. Ikke alltid kommer familien sammen til Norge. Kanskje kommer et barn alene hit, eller bare en av foreldrene. Da har man rett til å søke om at hele familien skal få komme og bo her. Dette er det som ofte kalles "familiegjenforening".

RETTIGHETSKORT

ARTIKKEL 11:

Barn skal ikke bli bortført til utlandet.

Hvis du skal flytte til et annet land eller være i et annet land en stund, skal vanligvis begge foreldrene dine synes det er greit. Den ene av foreldrene dine har normalt ikke lov til å ta deg med til utlandet for å bo der uten at den andre vet det eller har vært med på å bestemme det. Hvis du skal på ferie til utlandet, er det vanligvis greit at den ene forelderen tar deg med hvis ikke den andre protesterer. Begge foreldrene dine må vanligvis være enige i at du skal få eget pass.

ARTIKKEL 12:

Alle barn har rett til å si sin mening, og deres mening skal bli tatt på alvor.

Alle barn skal få si sin mening, og de skal bli lyttet til. Det kan være på skolen med lærere og andre elever. Det kan være hjemme med foreldre og andre søsken. Det kan være på fritiden og de aktivitetene du driver med der. Selv om det ikke alltid blir slik du vil, skal du få si din mening. Etter hvert som du blir eldre, skal foreldre og andre voksne høre mer og mer på deg.

ARTIKKEL 13:

Alle barn har rett til å få informasjon om det de lurer på og rett til å gi uttrykk for det de mener så lenge de ikke bryter andres rettigheter.

Du har det som kalles ytringsfrihet. Det betyr at du har frihet til å ha egne meninger, og til å få informasjon uten innblanding fra myndighetene eller andre personer. Steder å få informasjon er f. eks gjennom aviser, nettet, og TV. Selv om du har rett til å ha og si dine meninger, har du ikke lov til å gjøre ting som kan skade andre.

ARTIKKEL 14:

Alle barn har rett til å tenke og tro på det de vil. Men, foreldrene har rett til å gi dem råd.

Å tro handler mye om hvordan man ser på verden og hvordan man skal eller vil leve. I Norge i dag har vi ganske mange forskjellige religioner eller måter å tro på. Ofte har man samme tro eller syn på livet og verden som sine foreldre, men man behøver ikke å ha det. Foreldrene dine har rett til å gi deg råd om hvordan de synes du skal leve og hva du skal tro på. Din mening skal få større betydning desto eldre du blir. Når du er 15 år, kan du selv melde deg ut og inn av trossamfunn. Du har rett til å tro det du vil og skal respekteres for det.

ARTIKKEL 15:

Alle barn har rett til å være med i organisasjoner og klubber så lenge dette ikke bryter med andres rettigheter.

Organisasjonsfrihet betyr at du kan melde deg inn i de organisasjonene som du vil, f.eks. Natur og ungdom, speideren, 4H, idrettslag, korps osv. så lenge de følger loven. Men, frem til du er 15 år må foreldrene dine vanligvis være enige.

ARTIKKEL 16:

Alle barn har rett til privatliv.

Selv om foreldrene dine bestemmer over deg til du er voksen, så har du rett til å ha et eget privatliv. Det betyr at de vanligvis ikke har lov til å snoke i dine ting, lese dagboken eller e-posten din, eller andre ting som er personlig for deg. Det samme gjelder på skolen for lærere og rektor. Skolesekken eller skap på skolen skal du få ha i fred. Hvis foreldrene dine tror noe er farlig eller skadelig for deg, kan de likevel undersøke dine personlige ting. Det er fordi foreldrene dine har plikt til å vise omsorg for deg.

RETTIGHETSKORT

ARTIKKEL 17:

Staten skal sørge for at barn får informasjon og underholdning som ikke er skadelig for dem.

Det å følge med på hva som skjer i verden, er viktig også for barn og unge. De som sprer og skaper informasjon, slik som TV, aviser og nettet, har ansvar for å lage informasjon som du forstår og som er tenkt til barn og unge. Foreldrene dine kan også bestemme at du ikke skal se en film, men din mening skal telle mer desto eldre du blir. Selv om du har rett på informasjon, har du også rett til å slippe å få informasjon som du ikke har godt av. Det kan være filmer som ikke er bra for deg, TV-program som viser stygge og fæle bilder, og det kan være voldsomme historier i aviser eller på nettet.

ARTIKKEL 18:

Alle har rett til å bli oppdratt av foreldrene sine om det er mulig.

Det er foreldrene dine som har ansvar for at du får en trygg og god oppvekst. Noen ganger trenger foreldre hjelp til å være gode foreldre, og da skal de få det.

ARTIKKEL 19:

Alle barn har rett til at ingen skader eller misbruker dem.

I Norge er det forbudt å slå barn. Ingen har lov til å misbruke deg eller gjøre deg vondt på noen måte, enten med kroppen din eller følelsene dine. Det gjelder både foreldre og andre voksne, og andre barn og unge.

ARTIKKEL 20:

Alle barn har rett til hjelp hvis de ikke kan bo med sin familie

Hvis du har mistet foreldrene dine eller det er noe som gjør det umulig for deg å bo sammen med dem, så har du rett til å få den omsorgen og hjelpen du trenger. Det kan bety at du skal få et nytt sted å bo der du blir tatt vare på. De som hjelper deg, skal ta hensyn til hvem du er, hva du tror på og hvilken bakgrunn du har.

ARTIKKEL 21:

Adopsjon skal bare skje til barns beste.

At adopsjon skal skje til barns beste, betyr at den som blir adoptert, skal få det bedre ved å bli adoptert. De nye foreldrene skal bli sjekket nøye, slik at man er sikker på at barnet får det bedre hos dem. Man kan bli adoptert fra et annet land, eller man kan bli adoptert i eget land fordi man har mistet foreldrene sine eller de ikke kan ta vare på barnet sitt mer.

ARTIKKEL 22:

Barn har rett til ekstra beskyttelse hvis de er flyktninger.

FN har egne regler for mennesker som er på flukt fra det landet de kommer fra. Barn skal beskyttes spesielt. De skal få hjelp hvis de er syke, og til å få et sted å bo. Er barn på flukt alene, skal de få hjelp til å finne igjen foreldrene sine eller bli tatt vare på av andre.

RETTIGHETSKORT

ARTIKKEL 23:

Barn med funksjonsnedsettelse har samme rett til omsorg, skole og utdanning som alle andre.

Har du en funksjonsnedsettelse, har du særlig rett til å få helsehjelp og opplæring som passer for deg, dine behov og din utvikling.

ARTIKKEL 24:

Alle barn har rett til et godt helsetilbud.

Hvis du er syk, har du rett på hjelp til å bli helt frisk igjen. De som bestemmer i Norge, skal jobbe for at kommunen du bor i, har en skolehelsetjeneste som du kan få hjelp fra når du trenger det - også til andre ting enn bare vaksiner og vanlige sykdommer. De som bestemmer i Norge, skal sørge for at det blir slutt på helsefarlige tradisjoner. Er du på sykehus, har du rett til å få en behandling som hjelper deg og som passer for barn.

ARTIKKEL 25:

Alle barn har rett til å bli fulgt opp hvis de ikke bor med familien sin.

Hvis du av en eller annen grunn ikke kan bo med foreldrene og familien din og for eksempel bor på institusjon, skal noen fra myndighetene komme på besøk med jevne mellomrom. De skal sjekke at du har det bra der du er, hvordan det er for deg å bo der og om du får den oppfølgingen du trenger.

ARTIKKEL 26:

Alle barn har rett til økonomisk hjelp hvis de trenger det.

Noen foreldre har ikke nok penger til å leve for. Da skal familien få hjelp, slik at barna skal få en trygg og god oppvekst, og at de får råd til å kjøpe mat, klær og andre viktige ting.

ARTIKKEL 27:

Alle barn har rett til en god nok levestandard.

Foreldrene dine skal sørge for at du har en god levestandard. Det betyr at du skal få det som kreves for å leve og ha en meningsfylt hverdag. Du skal ha mat og drikke, og du skal få mulighet til å utvikle deg som menneske. Hvis foreldrene dine ikke klarer å gi deg en god levestandard, skal de få hjelp.

ARTIKKEL 28:

Alle barn har rett til skole og utdanning.

Du har rett til å gå på skole, og skolen skal være gratis. Alle barn og unge i Norge må fullføre barne- og ungdomsskolen. Staten skal også sørge for at flest mulig tar videregående utdanning og at du finner en utdanning som passer for deg. Det er også veldig viktig at du skal ha det godt når du går på skolen, og lærer og rektor skal jobbe for at du unngår å bli utsatt for mobbing, vold eller utfrysing.

RETTIGHETSKORT

ARTIKKEL 29:

Alle barn har rett til en god skole som gir dem nødvendig kunnskap og utvikling.

På skolen skal du få kunnskap som du trenger for å klare deg bra i livet. Du skal også lære om vennskap og det å leve sammen med andre i fred og forståelse. Du skal lære om alle menneskers rettigheter, om samfunnet vi lever i og om hvordan vi tar vare på naturen rundt oss.

ARTIKKEL 30:

Alle barn som tilhører en minoritet eller urbefolkning, har rett til å bruke sitt eget språk og kultur og praktisere sin religion.

Hvis du tilhører en minoritet eller urbefolkning, har du rett til å bevare kulturen din. Du har rett til å utøve religionen din og til å lære ditt eget språk og bruke det. Staten skal ha respekt for alle kulturer, språk og religioner. For eksempel har samiske barn, som er urbefolkning i Norge, rett til å lære samisk på skolen og til å bruke naturen i tråd med sin kultur.

ARTIKKEL 31:

Alle barn har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst- og kulturliv.

Du har rett til å ha en fritid som du kan bruke til hva du vil. Du skal også få hvile deg og ha tid til å leke. Samtidig skal du få lov til å oppleve kunst og kultur som teater, film, utstillinger og til å lese bøker. Du skal også få være kreativ og skape ting selv.

ARTIKKEL 32:

Arbeid skal ikke gå ut over skole eller helse.

Barnearbeid er ikke lov i Norge, og ingen kan tvinge deg til å jobbe. Men, fra du er 13 år har du lov å ta en enkel jobb som f. eks. å gå med avisen. Jobben skal ikke være slik at den er til skade for deg, eller gå ut over skolehverdagen din.

ARTIKKEL 33:

Alle barn skal beskyttes mot narkotika.

Narkotika er ulovlig i Norge. Alle barn og unge skal beskyttes mot narkotikasalg og bruk av narkotika. Du skal lære om hva narkotika er og hvorfor det er farlig og ulovlig. Du har rett til å få hjelp hvis du begynner med narkotiske stoffer.

ARTIKKEL 34:

Alle barn skal beskyttes mot seksuelt misbruk.

Din kropp er bare din. Det betyr at ingen har lov til å gjøre noe med den som ikke er bra for deg, eller som utnytter kroppen din på noen måte. Staten skal gjøre det som er nødvendig for at dette ikke skjer, både her i Norge og i andre land.

RETTIGHETSKORT

ARTIKKEL 35:

Barn skal ikke bli solgt eller bortført.

Dessverre er det slik i verden at barn og unge kan bli tvunget til å jobbe og faktisk bli tatt med til et fremmed land for å tjene penger. Barn kan bli tvunget til å tigge, og barn kan bli tvunget til prostitusjon. Det er absolutt ikke lov å bruke eller selge barn og unge på noen måte.

Ingen barn skal tvinges til å jobbe, tigge eller bli prostituert.

ARTIKKEL 36:

Alle barn skal alltid beskyttes mot å bli utnyttet.

Barn og unge skal tas vare på! Ingen skal utnytte eller skade barn på noen måte. Med barnekonvensjonen har staten lovet at den skal passe på at dette ikke skjer.

ARTIKKEL 37:

Barn skal ikke straffes på en måte som skader dem.

Ingen barn under 15 år, kan komme i fengsel. Unge over 15 år skal ikke sitte i fengsel sammen med voksne. Fengsel skal brukes som siste utvei, for kortest mulig tidsrom, og man skal aller helst finne en annen type reaksjon. Barn skal aldri få en straff som ødelegger dem. De skal også få en rask behandling av saken sin.

Det skal spesielle grunner til at barn har stengte dører i barnevernsinstitusjoner eller i psykisk helsevern.

ARTIKKEL 38:

Barn skal ikke brukes som barnesoldater.

En del steder i verden er det krig der også barn er med og kjemper. Barnekonvensjonen sier at ingen barn skal være soldater og at staten skal passe på at ingen barn er med i krig.

ARTIKKEL 39:

Alle barn har rett til hjelp hvis de har opplevd noe vanskelig og skadelig.

Ingen barn skal misbrukes, utsettes for vold eller skades på noen måte. Men, hvis dette skjer deg, skal du få hjelp helt til du har det bra igjen.

ARTIKKEL 40:

Alle barn har rett til rettferdig behandling hvis de har brutt loven.

Hvis du er 15 år og eldre, kan du straffes i Norge hvis du bryter loven. Du skal likevel behandles på en bra måte. Meningen med straffen er at du skal gjøre opp for deg og forstå hva galt du har gjort, slik at du ikke begår nye lovbrudd. Barn skal aldri få en straff som ødelegger dem.

RETTIGHETSKORT

ARTIKKEL 41:

Hvis noen lover er bedre for barn enn barnekonvensjonen, så går de foran.

I Norge har vi mange lover. Noen av disse lovene tar bedre vare på deg enn det som står i barnekonvensjonen. Da skal den loven følges slik at du har det best mulig.

ARTIKKEL 42:

Staten skal passe på at både barn og voksne vet om disse rettighetene.

Du skal kjenne til hvilke rettigheter du har, og du skal vite at barnekonvensjonen finnes. Både skole og foreldre og samfunnet ellers har plikt på seg til å lære deg om barnekonvensjonen.

